Σύναξη της Παναγίας της Ποδίθου (ή Ποδύθου) στην Κύπρο

Επισκεφτείτε τον ιστοχώρο μας στην διεύθυνση: http://www.saint.gr/4189/saint.aspx για περισσότερες πληροφορίες για τον βίο (ονόματα, βίντεο, ακολουθίες, φωτογραφίες κτλ) καθώς και για τυχών ενημερώσεις - διορθώσεις.

Τελευταία ενημέρωση βιογραφίας: 24/3/2012 11:01:00 μμ
Δημιουργία εγγράφου: 07/11/2026 17:38:56

Σύνοψη

Τύπος εορτής: Εορτάζει 2 ημέρες μετά το Άγιο Πάσχα.

Ημ/νια Βίου: 24/3/2012 11:01:00 μμ

Βιογραφία

Το μοναστήρι της Παναγίας της Ποδίθου ή Ποδύθου βρίσκεται κοντά στο χωριό Γαλάτα στα δυτικά του ποταμού Κλάριου (Καρκώτη). Σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή, η εκκλησία του, που είναι αφιερωμένη στη Θεοτόκο Ελεούσα, κτίστηκε, το 1502 μ.Χ., από τον Έλληνα στρατιωτικό Δημήτριο ντε Κορόν (πριν το 1456 - 1502 μ.Χ. ή αργότερα) ο οποίος είχε διατελέσει αξιωματούχος του τελευταίου βασιλιά της Κύπρου Ιακώβου Β΄ (1460 - 1473 μ.Χ.), και τη σύζυγο του Ελένη.

Ο ναός της Παναγίας της Ποδίθου έχει ορθογώνιο σχήμα και στην ανατολική πλευρά του καταλήγει σε προεξέχουσα ημικυκλική αψίδα. Οι τοίχοι της εκκλησίας είναι κτισμένοι με ακατέργαστους λίθους και λάσπη. Ο βόρειος και ο νότιος τοίχος εσωτερικά διαπλάθονται με δύο τυφλά τόξα ο καθένας. Η εκκλησία έχει τρεις θύρες, από μια στο μέσο του βόρειου, του δυτικού και του νότιου τοίχου. Ψηλά στο αέτωμα του ανατολικού τοίχου υπάρχει μικρό ορθογώνιο παράθυρο που διατηρεί το αρχικό του υλοστάσιο. Το μικρό, ορθογώνιο παράθυρο, που υπάρχει στο μέσο της αψίδας, ήταν αρχικά ευρύτερο και είχε σχήμα τοξωτό.

Ο ναός σε μεταγενέστερο χρόνο από την ανέγερσή του περιβλήθηκε από πιόσχημη στοά, με την οποία καλύπτονται από την ίδια ξύλινη δίριχτη , και από στέγη από επίπεδα αγκιστρωτά κεραμίδια. Το δάπεδο της εκκλησίας είναι καλυμμένο με οπτόπλινθους. Η κύρια είσοδος στη στοά είναι στο μέσο του δυτικού τοίχου. Μικρότερες θύρες υπάρχουν στο νότιο και το βόρειο τοίχο.

Ο ναός της Παναγίας της Ποδίθου δεν διακοσμήθηκε ολόκληρος με τοιχογραφίες. Τοιχογραφίες καλύπτουν την εξωτερική πλευρά του δυτικού τοίχου εσωτερικά, το αέτωμα και τον ανατολικό τοίχο, την αψίδα και το ανατολικό τμήμα του βόρειου και νότιου τοίχου και χρονολογούνται στο 16ο και 17ο αιώνα μ.Χ.

Στην κορυφή του δυτικού τοίχου, εξωτερικά εικονίζεται ο Παλαιός των Ημερών, και από κάτω η παράσταση. Άνωθεν οι Προφήτες σε προκατεήγγειλαν. Κάτω από την παράσταση αυτή εικονίζονται οι κτήτορες, ένα ζευγάρι στα αριστερά και ένας άνδρας στα δεξιά να προσφέρουν στη Θεοτόκο το ομοίωμα του ναού που βρίσκεται ανάμεσά τους. Η εκκλησία εικονίζεται χωρίς την πιόσχημη στοά που προστέθηκε αργότερα. Κάτω από τους κτήτορες βρίσκεται η ακόλουθη αναθηματική επιγραφή + ΑΝΗΚΩΔΟΜΟΙΘΗ Ο ΘΙΟC Κ(ΑΙ) [ΠΑΝCΕΠΤΟ] C ΝΑΩC ΟΥΤΟC ΤΗC ΥΠΕΡΑΓΗΑCC Θ(ΕΟΤΟ)Κ(Ο)Υ ΕΛΕΟΥCΗC ΤΗ ΕΧΡΟΝΗΑ ΤΟΥ Χ(ΡΙCΤΟ)Υ ΑΦΒ΄ΔΙΑ ΕΞΩΔΟΥ Κ (ΑΙ) ΠΟΛΛΟΥ ΠΟΘΟΥ ΚΙΡΟΥ ΜΙCΕΡ ΔΙΜΗΤΡΙ ΔΕ ΚΟΡΟ ΜΕΤΑ ΤΗC CΗΜΒΗΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΛΕΝΗC Κ(ΑΙ) ΚΤΗΤΟΡΩΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑC ΜΟΝΗC ΤΑΥΤΗC Κ(ΑΙ) Η ΑΝΑΓΗΝΩCΚΟΝΤΑΙC ΑΥΤΩΝ ΕΥΧΑΙCΘΕ Κ(ΑΙ) ΜΑΚΑΡΙCΑΤΕ ΑΥΤΟΥC ΔΙΑ ΤΟΝ Κ(ΥΡΙΟ)Ν ΑΜΗΝ. Κάτω από την επιγραφή υπάρχει το οικόσημο του ντε Κορόν οι τρεις ήλιοι και δύο δωρητές, ένας άνδρας και μια γυναίκα. Τα κεφάλια και των δύο δωρητών έχουν καταστραφεί. Πάνω από την είσοδο είναι ζωγραφισμένη η εις Άδου Κάθοδος. Χαμηλότερα, εκατέρωθεν της εισόδου εικονίζονται ο Χριστός και η Παναγία όρθιοι, παραστάσεις συνηθισμένες στο χώρο του νάρθηκα ή της Λιτής. Στην κορυφή του ανατολικού αετώματος εικονίζεται το Άγιον Μανδήλιον. Πιο κάτω στα δεξιά του παραθύρου και στα νότια του τεταρτοσφαιρίου της αψίδας εικονίζεται ο προφήτης Μωυσής να λύνει το υπόδημά του μπροστά στην ακατάφλεκτο βάτο, ενώ στα βόρεια του τεταρτοσφαιρίου εικονίζεται ο προφήτης Μωυσής να παίρνει τις πλάκες του Νόμου στο όρος Σινά. Χαμηλότερα εικονίζεται ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου, με τον αρχάγγελο Γαβριήλ στα βόρεια της αψίδας και τη Θεοτόκο στα νότια της αψίδας. Ακόμη πιο χαμηλά εικονίζονται, κάτω από τον Γαβριήλ ο Δαβίδ και κάτω από τη Θεοτόκο ο Σολομών.

Στο τεταρτοσφαίριο της αψίδας σε μια μεγαλόπρεπη σύνθεση εικονίζεται η Θεοτόκος ένθρονη με τον Χριστό στα γόνατά της, στον τύπο της Νικοποιού ή Κυριότισσας, ανάμεσα σε εξαπτέρυγα και τους αρχαγγέλους Μιχαήλ και Γαβριήλ που στραμμένοι προς τη Θεοτόκο κρατούν λαμπάδες και θυμιούν. Χαμηλότερα στον ημικυλινδρικό τοίχο της αψίδας εικονίζονται οι σκηνές της Μετάδοσης και της Μετάληψης των Αποστόλων.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι σκηνές από τη ζωή της Θεοτόκου. Τα θέματα αυτά που είναι παρμένα από το Απόκρυφο Ευαγγέλιο του Ιακώβου προτιμούνται πολύ συχνά τον 16ο αιώνα μ.Χ. Σε μια ζώνη ψηλά στον νότιο τοίχο εικονίζονται η Προσφορά των Δώρων του Ιωακείμ και της Άννας, η Απόρριψη των Δώρων και η Προσευχή του Ιωακείμ. Απέναντι στον βόρειο τοίχο εικονίζονται η Προσευχή της Άννας, ο Ασπασμός του Ιωακείμ και της Άννας μπροστά στη Χρυσή Πύλη της Ιερουσαλήμ και η Γέννηση της Θεοτόκου.

Ο ζωγραφικός διάκοσμος της εκκλησίας συμπληρώνεται με την μνημειώδη παράσταση της Σταύρωσης στο δυτικό αέτωμα (εσωτερικά) της εκκλησίας. Η Σταύρωση του ναού της Ποδίθου, δεν έχει καμία σχέση με τη γνωστή λιτή Σταύρωση της Βυζαντινής παράδοσης. Η σκηνή είναι πολυπρόσωπη και έντονα επηρεασμένη τόσο εικονογραφικά όσο και τεχνοτροπικά από την δυτική ζωγραφική. Πρόκειται μάλλον για ένα θρησκευτικό πίνακα με πολλές επί μέρους λεπτομέρειες ιδιαίτερα αγαπητές στη Δύση και τη Λατινοκρατούμενη Ανατολή, όπως ο Εσταυρωμένος και οι ληστές, οι έφιπποι φραγκοφορεμένοι στρατιώτες, ο στρατιώτης που σπάζει τα σκέλη των ληστών, η Παναγία που σωριάζεται λιπόθυμη, οι στρατιώτες που παίζουν στα ζάρια το χιτώνα του Χριστού και φιλονικούν μεταξύ τους, η Μαρία η Μαγδαληνή πού αγκαλιάζει τη βάση του Σταυρού του Χριστού και τέλος η αινιγματική μορφή του γονυπετούς μοναχού στο νότιο άκρο της σύνθεσης.

Παρόλο που ο άγνωστος ζωγράφος ακολουθεί την καθιερωμένη εικονογραφία στις διάφορες παραστάσεις, μ' εξαίρεση την Σταύρωση, εν τούτοις στην τεχνοτροπία και τα χρώματα επηρεάζεται έντονα από την τέχνη της Αναγέννησης. Είναι φανερή η προσπάθειά του να αποδώσει τους όγκους των σωμάτων καθώς και την τρίτη διάσταση, ακολουθώντας την ορθή προοπτική.

Με τις τοιχογραφίες της Ποδίθου σχετίζονται και οι τοιχογραφίες του παρεκκλησίου του Ακαθίστου Ύμνου (γνωστό και ως «Λατινικό Παρεκκλήσιο»), που βρίσκεται στη Μονή του Αγίου Ιωάννη του Λαμπαδιστή στον Καλοπαναγιώτη. Τα δύο αυτά μνημεία διατηρούν τοιχογραφίες εξαιρετικής τέχνης που έγιναν από ζωγράφους που γνώριζαν εξ ίσου καλά και τη βυζαντινή τέχνη και την δυτική ζωγραφική. Ο συγκερασμός των δύο αυτών τεχνοτροπιών δημιούργησε την λεγόμενη ιταλοβυζαντινή ζωγραφική, που είχε ιδιαίτερα έντονη παρουσία στη περιοχή της Ιεράς Μητροπόλεως Μόρφου.

Σύγχρονο με την εκκλησία είναι και το επιχρυσωμένο εικονοστάσιο. Στο ξυλόγλυπτο διάκοσμο του εικονοστασίου υπάρχει ο φτερωτός λέων του Αγίου Μάρκου, ο δικέφαλος αετός και στους στύλους εικονίζεται δύο φορές το οικόσημο του Ντε Κορόν, οι τρεις ήλιοι. Το ίδιο οικόσημο υπάρχει και στα λυπηρά καθώς και στη κτητορική επιγραφή που προαναφέραμε. Με βάση τα στοιχεία αυτά, έχει διατυπωθεί η άποψη ότι ο νεαρός δωρητής που απεικονίζεται σε εικόνα του Αρχαγγέλου Μιχαήλ είναι ο Δημήτριος ντε Κορόν. Όταν αργότερα έγινε η μερική εικονογράφηση του ναού ο ντε Κορόν ήταν γέρος. Για κάποιο άγνωστο σε μας λόγο , που πιθανώς να σχετίζεται με τον ντε Κορόν, η κτητορική επιγραφή έμεινε ατέλειωτη, όπως και η τοιχογράφηση του ναού. Το 1783 μ.Χ. το εικονοστάσι, που φαίνεται αντιμετώπιζε προβλήματα αφού πρώτα επιδιορθώθηκε, χρυσώθηκε με ενέργειες του Χρυσάνθου Οικονόμου της Μονής Ποδίθου. Ίσως τότε να μεταφέρθηκε η εικόνα και ξυλόγλυπτα τμήματα του αρχικού εικονοστασίου, τα οποία ήταν σε κατάσταση καλής διατήρησης, στο μικρό παρεκκλήσι της Θεοτόκου που μετονομάστηκε σε Αρχάγγελο. Αξίζει να αναφέρουμε ότι ο ταλαντούχος ζωγράφος της που ιστόρησε την εικόνα του Αρχαγγέλου της Ποδίθου, ζωγράφησε και την εικόνα του Αρχαγγέλου με την ίδια ονομαστική επιγραφή από την εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στον Άγιο Νικόλαο Πάφου καθώς και την εικόνα του Αρχαγγέλου Μιχαήλ του Θαρενού από τα Πριγκιπόνησα, που βρίσκεται στο Πατριαρχικό Μέγαρο στη Κωνσταντινούπολη.

Από τις εικόνες που υπήρχαν στο ναό έχουν διασωθεί ο Εσταυρωμένος και τα δύο λυπηρά, η σειρά της Μεγάλης Δέησης και από το Δωδεκάορτο μόνο η εικόνα της Γέννησης του Χριστού. Επίσης η εικόνα του Αγίου Ιακώβου του Αδελφοθέου με την απεικόνιση μοναχής δωρήτριας, ενώ έχει απολεστεί εικόνα του Επιταφίου Θρήνου. Υπάρχει ακόμη ένα Δισκέλιο-αναγνωστήριο που αποτελεί αξιόλογο δείγμα της εκκλησιαστικής ξυλογλυπτικής του 18ου αιώνα μ.Χ.

Στο 17ο αιώνα μ.Χ. χρονολογούνται οι τοιχογραφίες των αποστόλων Πέτρου και Παύλου που αποδίδονται στον Παύλο Λουκιανό ή «ιερογράφο», όπως συνήθιζε να υπογράφει, από τη Λευκωσία.

Το μοναστήρι της Ποδίθου είχε επισκεφθεί το 1734 μ.Χ. ο Ρώσος μοναχός Βασίλειος Μπάρσκυ, ο οποίος σημείωσε στο οδοιπορικό του ότι στο παρακείμενο διώροφο πλινθόκτιστο κτήριο διέμεναν δύο μοναχοί. Όπως αναφέρει, το μοναστήρι βρισκόταν κοντά στον κύριο δρόμο με αποτέλεσμα Τούρκοι περαστικοί να εισέρχονται σ' αυτό και να δημιουργούν πολλά προβλήματα. Λίγα χρόνια μετά την επίσκεψη του Μπάρσκυ η κινητή και η ακίνητη περιουσία του μοναστηριού καταγράφηκε στους κτηματικούς κώδικες Α΄ και Β΄ της Ιεράς Μητροπόλεως Κηρυνείας. Από τις καταγραφές συμπεραίνουμε ότι το μοναστήρι ήταν σχετικά πλούσιο παρά το μικρό αριθμό μοναχών του. Το μοναστήρι αναφέρεται και από τον Αρχιμανδρίτη Κυπριανό, το 1788 μ.Χ., ως ένα από τα μοναστήρια της Ιεράς Μητροπόλεως Κυρηνείας. Αξιοσημείωτο είναι ότι ο μεν Μπάρσκυ το σημειώνει με το με ελληνικό όνομα Ποδύθου, ενώ ο Αρχιμανδρίτης Κυπριανός στον κατάλογο των μοναστηριών της Κύπρου, το γράφει ως Ποδίθου.

Σε κατάστιχο της Αρχιεπισκοπής Κύπρου του έτους 1825 μ.Χ. αναφέρεται ότι διέμεναν σ' αυτό τουλάχιστον δύο μοναχοί. Στη συνέχεια παρήκμασε και εγκαταλήφθη, μετά τα τραγικά γεγονότα του 1821 μ.Χ. Ακολούθως η κτηματική περιουσία ενοικιάζετο από τη Μητρόπολη Κηρυνείας σε ιδιώτες, όπως τον ιερομόναχο Σωφρόνιο, ο οποίος διέμενε σ' αυτό από το 1842 μ.Χ. έως το 1876 μ.Χ. Γύρω στα 1850 μ.Χ. ο Σωφρόνιος ίδρυσε στο κτίριο του μοναστηριού το πρώτο δημοτικό σχολείο της Γαλάτας και δίδαξε στα παιδιά του χωριού τα πρώτα τους γράμματα. Το ιστορικό αυτό κτίριο σωζόταν μέχρι τα μέσα του 20ού αιώνα και αποτυπώθηκε από το φωτογραφικό φακό του Γεωργίου Σεφέρη.

Πανηγυρίζει την Τρίτη της Λαμπρής.

Αγιογραφίες / Φωτογραφίες

Το μοναστήρι της Παναγίας της Ποδίθου ή Ποδύθου

Παραπομπές

1. Ιερά Μητρόπολις Μόρφου